

2. Sklair L. Competing conceptions of globalization/ J. of world-system research. – 1999. – Vol. 2. – P. 143-162.

**Милосердна Ірина Михайлівна,**

кандидат політичних наук, доцент,

Національний університет «Одеська юридична академія»

## **ГЛОБАЛІЗАЦІЯ В СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ: ІСТОРИЧНИЙ ТА ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІРИ**

Сучасний глобальний світ складно і суперечливо вибудовувався упродовж тисячоліть. Відбувалися зміни соціально-політичної організації суспільства, відбувалися оновлення і ускладнення механізмів взаємовідносин між представниками різних народів, націй. А оскільки відмічені процеси відбуваються і в сучасному суспільстві, то з'являється необхідність звернення до аналізу його сутності та історичних особливостей розвитку.

Світовий політичний процес XIX-XX ст., сформував глобальну політичну систему, для якої важливим був не тільки центр, але на передові позиції почали виходити периферії світу й важливими силами стали іспансько-американська, англо-бурська, японсько-китайська, русько-японська.

Сьогодні глобалістська термінологія є модною, проте, це не завжди свідчить про власне розуміння процесів, які відбуваються в сучасному світі. І можна погодитися з У. Беком, на думку якого глобалізація представляє собою найбільш застосоване слово, але разом з тим, це й найнезрозуміліше, затьмарене, політично ефектне слово. Важливо зрозуміти на системному рівні: що є скороминущим в новому глобалізаційному процесі, а що відбиває глибинні процеси і носить фундаментальний характер.

В сучасних умовах все частіше постає завдання, яке полягає в тому, щоб глобалізація в різних сферах, зокрема, в політичній, економічній, технологічній, інформаційній, освітній та інших, не стала джерелом додаткових конфліктних

ситуацій, не посилювала напруженість у світі, оскільки сучасний світ повний небезпеки, ризиків, загроз. І тому необхідно спрямувати глобалізаційний процес таким чином, щоб не помножувати кількість фундаментальних глобальних проблем, а допомогти вирішити ті проблеми, які стоять сьогодні перед цивілізацією. Проте, перші кроки глобалізаційного процесу, відколи він став реальним чинником світової політики, свідчить про те, що глобалізація не лише не зменшила загальну напруженість на планеті, але і значно ускладнила взаємовідносини різних цивілізаційних структур, загостривши багато проблем, які досі не давали ясно про себе знати. Так, довгий час більш динамічною в політичному відношенні, соціально-політичному розвитку була західна цивілізація, яка мала безперечні досягнення.

З цієї причини на Заході досить довго домінував погляд на історію, який представлявся в ілюзії, що весь світ обертається навколо Заходу і неминучим є затвердження цінностей західного світу. І як відмічав С. Хантингтон, запорукою успіху західної цивілізації була її відкритість для інших культур. Проте перемога Заходу під час Холодної війни призвела до її виснаження: внутрішні проблеми, уповільнення економічного зростання, безробіття, спад зростання населення та інші проблеми. І у цей момент економічна могутність переміщується в країни Східної Азії: Китай, Індія, Японія. І швидкість такої трансформації вражає.

Отже глобалізаційні процеси мають складну, багаторівневу структуру та й досі питання щодо їх сутності та специфіки залишаються відкритими, оскільки це суперечлива реальність, яка знаходиться на етапі формування.

Згідно з Оксфордським англійським Словником, слово «глобалізація» уперше використовувалося в публікації «Нова Освіта» у 1952 р., для позначення цілісного представлення накопиченого досвіду у сфері освіти.

Засадничим визначенням поняття «глобалізація» вважається визначення за Р. Робертсоном. Під глобалізацією він розуміє процес всезростаючої дії різних чинників міжнародного значення (економічних і політичних зв'язків, культурного і інформаційного обміну) на соціальну дійсність в окремих

країнах. Універсальність такого розуміння феномену пояснюється охоплення їм різних сфер життєдіяльності.

На думку І. Валлерстайна людство слід розуміти як взаємозв'язану спільність, яка базується на глобалізаційних процесах.

На думку Е.О. Азроянця історичний процес розвитку суспільства, представлений як розвиток сукупного соціального організму, який спрямований на досягнення цілісності. І саме увесь хід реалізації цієї цільової функції, що визначає вектор історичного процесу, він пропонує назвати глобалізацією. Глобалізація, таким чином, є характеристикою однієї із складових сукупного процесу реалізації життєвого циклу Мегасоціуму в цілому, іншими словами, процесу, який включає етапи зародження, зростання і розвитку.

Підчас здійснення аналізу визначень поняття «глобалізація» необхідно погодитися із Г. Ждановою, на думку якої у розумінні сутності поняття «глобалізація» відбувалися зміни: від розуміння глобалізації як історичного процесу, як результат розвитку соціальних відносин; як феномен, якому більш притаманний економічний характер; як процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції.

Отже з наведених визначень поняття, можна констатувати той факт, що глобалізацію слід розглядати як складне, багатовимірне явище, та вплив якої завжди відбувається та зростає в соціумі.

Сутність та складність глобалізації та глобалізаційних процесів обумовлюється складною, дворівневою системою: природної, некерованої глобалізації і глобалізації штучної, організовуваної, керованої.

Природна глобалізація - еволюційний процес сприйняття різними соціокультурними традиціями досягнень інших соціокультурних традицій. Це сприйняття відбувається переважно добровільно і залежить від рівня розвитку тієї або іншої соціокультурної традиції, її бажання засвоїти і на практиці застосувати ті або інші досягнення інших соціокультурних традицій.

Штучна глобалізація - це спроба нав'язати силою або іншими методами - обманом, переконанням, підкупом та іншими засобами ті або інші уявлення про

світ. При цьому, оскільки штучна глобалізація пов'язана з насильницькими впровадженням економічних, політичних, ціннісно-світоглядних представлень, то він представляє собою революційний процес.

Таким чином, можна говорити, що глобалізаційні процеси відбуваються на політичному, економічному та соціальному аспектах.

Слід також зауважити, що в сучасних умовах процес глобалізації нерозривно пов'язаний з проблемами націоналізму, конфлікту цінностей, а це дає нові тлумачення феномену. Оскільки політика в теперішніх умовах виступає як негарантована у своїх результатах діяльність, то дослідникам необхідно відійти від застарілих раціональних схем мислення, бо сучасна світова політика увійшла в нову фазу свого розвитку.

#### *Список використаних джерел:*

1. Азроянц Э. А. Глобализация как процесс / Э. А. Азроянц // Материалы постоянно действующего междисциплинарного семинара клуба ученых «Глобальный мир». – 2001. – Вып.5. – С.8-35.
2. Жданова А. М. Подходы к определению понятия «глобализация» [Електронний ресурс] / А. М. Жданова // Проблемы современной экономики. – 2012. – № 3(43). – С. 106-109. – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php?nArtId=4181>